

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัทแอลทีไอซี จำกัด จังหวัดลำพูน ได้ใช้ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้

พฤติกรรมมนุษย์ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างมากมายที่เป็นการกระทำของร่างกายในแต่ละวัน โดยเริ่มตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้า แต่งตัว และกินอาหารเช้า และไม่เพียงเท่านั้น ยังมีการกระทำอีกมากมายจนกระทั่งเรากลับไปที่เตียงนอน และนอนหลับ นั้นหมายความว่าตลอดวันหนึ่งที่ผ่านมา เราจะต้องเดิน พูด เรียน ทำงาน เล่น หัวเราะ หรือในบางครั้งก็ร้องไห้

พฤติกรรมที่แสดงออกในเรื่องความต้องการความปลอดภัย เช่น พฤติกรรมหลีกเลี่ยงอันตรายทั้งหลายในการดำเนินชีวิตส่วนตัว และชีวิตการทำงาน ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมการรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หายใจ พักผ่อน การขับถ่าย ที่อยู่อาศัย และการเดินทางไปกลับ การแต่งกาย และการใช้ยารักษาโรค ดังนั้นจึงควรหลีกเลี่ยงจากมลพิษ และอันตรายทั้งหลายทั้งปวง เพื่อความปลอดภัย (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2545: 13-15)

ความปลอดภัย หมายถึง การปราศจากภัย ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นไปได้ที่จะขจัดภัยทุกชนิดให้หมดไปโดยสิ้นเชิง ดังนั้นความปลอดภัยจึงรวมถึงการปราศจากอันตรายที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นด้วย (วิฑูรย์ สิมะโชคดี และวีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2542: 19)

ทฤษฎีความปลอดภัย ความปลอดภัย คือ การควบคุมความเสียหายที่เกิดจากอุบัติเหตุ และการควบคุมการทำหน้าที่ในระบบการจัดการ และสิ่งที่เรียกว่าความปลอดภัยก็คือ คนไม่บาดเจ็บหรือตาย ทรัพย์สินไม่เสียหาย ผลผลิตสม่ำเสมอ และมีเวลาปรับปรุงงาน (คู่มือความปลอดภัย อาชีวอนามัยในการทำงานกลุ่มบริษัทฟูจิอุระ, 2543: 5)

อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีได้วางแผนไว้ล่วงหน้า ซึ่งก่อให้เกิดความบาดเจ็บ พิการ หรือตาย และทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย (วิฑูรย์ สิมะโชคดี และวีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2542: 20)

แนวคิดหลักการพื้นฐานของงานด้านความปลอดภัย (วิฑูรย์ สิมะโชคดี และวีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2542: 20) ในเรื่องของสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ ที่สำคัญมี 3 ประการ ได้แก่

1. สาเหตุที่เกิดจากคน มีจำนวนสูงที่สุด คือ การกระทำของคนจำนวน 88 % เป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ ตัวอย่างเช่น การทำงานที่ไม่ถูกต้อง ความพลั้งเผลอ ความประมาท การมีนิสัยชอบเสี่ยงในการทำงาน เป็นต้น

2. สาเหตุที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ปลอดภัย มีจำนวน 10 % ของการเกิดอุบัติเหตุ เช่น เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ชำรุดบกพร่อง รวมถึงการวางผังโรงงานไม่เหมาะสม สภาพแวดล้อมในเรื่องความร้อน แสงสว่าง และเสียงไม่เหมาะสม

3. สาเหตุที่เกิดจากดวงชะตาหรือภาวะที่ควบคุมไม่ได้ มีจำนวนเพียง 2 % ซึ่งเป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น พายุ น้ำท่วม หรือฟ้าผ่า เป็นต้น

การป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโน

ตามทฤษฎีโดมิโน หรือลูกโซ่ของอุบัติเหตุ เมื่อโดมิโนตัวที่ 1 ล้ม ตัวถัดไปก็ล้มตาม ดังนั้น หากไม่ให้โดมิโนตัวที่ 4 ล้ม (ไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ) ก็ต้องเอาโดมิโนตัวที่ 3 ออก (กำจัดการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย) การบาดเจ็บหรือความเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้น

การป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโนหรือลูกโซ่ของอุบัติเหตุ ก็คือ การตัดลูกโซ่อุบัติเหตุ โดยกำจัดการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยด้วยวิธีการต่าง ๆ อุบัติเหตุก็จะไม่เกิดขึ้น การที่จะแก้ไขป้องกันที่โดมิโนในตัวที่ 1 (สภาพแวดล้อมของสังคมหรือภูมิหลังของบุคคล) หรือตัวที่ 2 (ความบกพร่องผิดปกติของบุคคล) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและปลูกฝังเป็นคุณสมบัติส่วนบุคคล และเป็นส่วนที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด (วิฑูรย์ สิมะโชคดี และวีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2542: 21-22)

สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ

เกิดขึ้นจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย 88 % ซึ่งในส่วนของพนักงานเกิดขึ้นได้จากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ประมาทเลินเล่อ ขอบเสียด
2. รู้เท่าไม่ถึงการณ์
3. ทำงานที่ไม่ได้รับมอบหมาย...
4. ใช้อุปกรณ์ผิดพลาด หรือไม่ระมัดระวัง
5. ไม่ใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
6. ไม่ทำงานตามขั้นตอน
7. ซ่อมแซมเครื่องจักรในขณะที่เครื่องจักรกำลังทำงานอยู่
8. หยอกล้อในระหว่างการทำงาน

(คู่มือความปลอดภัย อาชีวอนามัยในการทำงานของกลุ่มบริษัทฟูจิคุระ ประเทศไทย, 2543: 8)

ระบบการจัดการความปลอดภัยภายในบริษัท

เมื่อพนักงานเข้ามาทำงานในบริษัท บริษัทจะดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดการฝึกอบรมในหัวข้อต่าง ๆ เช่น ความปลอดภัยในการทำงานเบื้องต้น การดับเพลิงเบื้องต้น การทำงานกับสารเคมีอย่างปลอดภัย กิจกรรมความปลอดภัย KYT และการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น
2. จัดให้มีการฝึกซ้อมแผนฉุกเฉินประจำปีจำนวน 2 แผน คือแผนการป้องกันการเกิดอัคคีภัย และแผนการป้องกันสารเคมีหกรั่วไหล
3. บริษัทจะจัดให้พนักงานสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ขณะที่ทำงานหรือในบริเวณที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย เช่น การทำงานกับสารเคมีจะจัดให้ใส่แว่นตา ถุงมือ หน้ากาก การทำงานกับเครื่องจักรจะจัดให้ใส่ที่อุดหูป้องกันเสียงดัง สวมใส่รองเท้าป้องกันที่เป็นอันตรายต่อเท้า และสวมใส่หมวกนิรภัยในการทำงานบนที่สูงหรืออาจมีของตกใส่หัว หรือขณะขับขี่ยานยนต์ เป็นต้น
4. บริษัทจะจัดให้มีการตรวจสอบเครื่องจักรที่มีการนำเข้ามาใหม่ เพื่อหาจุดที่อาจทำให้เกิดอันตราย และจัดทำเครื่องป้องกันการเกิดอุบัติเหตุติดตั้งที่เครื่องจักร

แนวทางในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ของ บริษัทแอลทีไอซี จำกัด จังหวัดลำพูน จะมุ่งเน้นศึกษาตามข้อกำหนดของกฎหมายในประกาศกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน 3 ฉบับ และหลักความปลอดภัยต่างๆ ในการใช้เครื่องจักร การใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล และการใช้สารเคมี ตามคู่มือความปลอดภัย ชีวอนามัยในการทำงานของกลุ่มบริษัทฟูจิคุระ ประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2519
2. ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2519 ประกอบด้วย
  - ภาวะแวดล้อมในเรื่องความร้อน
  - ภาวะแวดล้อมในเรื่องแสงสว่าง
  - ภาวะแวดล้อมในเรื่องเสียง
  - มาตรฐานเกี่ยวกับอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล
3. ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม (สารเคมี) ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2534

4. หลักความปลอดภัยต่าง ๆ ตามคู่มือความปลอดภัย อาชีวอนามัยในการทำงานของกลุ่มบริษัท พูจิอุระ ประเทศไทย ประกอบด้วย

- ความปลอดภัยในการใช้เครื่องจักร
- ความปลอดภัยจากการใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
- ความปลอดภัยในการใช้สารเคมี

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชัยรัช ทงอินทร์ (2542) ศึกษาเรื่องความรู้ในเรื่องความปลอดภัย ในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าพนักงานระดับปฏิบัติการมีความรู้ในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานโดยรวม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.5 ซึ่งเรียงตามลำดับด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้ ความรู้ในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานด้านภาวะแวดล้อมสารเคมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 100.0 ภาวะแวดล้อมความร้อนค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.3 เครื่องจักรค่าเฉลี่ยร้อยละ 88.0 มาตรฐานเกี่ยวกับอุปกรณ์คุ้มครองส่วนบุคคลค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.6 ภาวะแวดล้อมเสียงค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.7 และภาวะแวดล้อมแสงสว่างค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.9

บัณฑิต จารุเนตร (2546) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการบริหารความปลอดภัย การรับรู้ประโยชน์การบริหารความปลอดภัย และประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุของพนักงาน โรงไฟฟ้าแม่เมาะ พบว่าทัศนคติต่อการบริหารความปลอดภัยของพนักงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ประโยชน์การบริหารความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.605$) โดยพนักงานที่มีประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารความปลอดภัยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพนักงานที่มีประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการรับรู้ประโยชน์การบริหารความปลอดภัย และปัญหาการบริหารความปลอดภัย โรงไฟฟ้าแม่เมาะประกอบด้วย ปัญหาด้านระบบงาน ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร และด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

กัมทิรา สุขสารัญ (2544) ศึกษาเรื่องสุขภาพความปลอดภัยของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องปั้นดินเผาจังหวัดลำปาง พบว่า สุขภาพความปลอดภัยของแรงงานอยู่ในระดับดี พฤติกรรมป้องกันอันตรายของแรงงานอยู่ในระดับปานกลาง แรงงานส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในช่วง 47-65 คะแนน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 56.70 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.90 คะแนน แรงงานส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.20 ไม่มีประวัติการประสบอันตรายจากการทำงาน โดยพฤติกรรมป้องกันอันตรายไม่มีความสัมพันธ์กับประวัติการประสบอันตรายการเจ็บป่วยจากการทำงาน และโรงงานเครื่องปั้นดินเผา มีการจัดการระบบด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในระดับดี

พฤติกรรมการป้องกันอันตรายและการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายไม่มีความสัมพันธ์กับประวัติการประสบอันตรายอย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ การจัดการป้องกันอันตรายของโรงงานมีแนวโน้มสัมพันธ์กับประวัติการประสบอันตรายจากการทำงาน ทั้งนี้พฤติกรรมการป้องกันอันตรายของแรงงานยังอยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมป้องกันอันตรายของแรงงานให้ดียิ่งขึ้น การตรวจสอบสภาพประจำปีแบบเจาะจง เหมาะสมกับประเภทอุตสาหกรรม พิจารณาการเจ็บป่วยของแรงงานที่เป็นผลจากการทำงาน ด้านการยุทธศาสตร์และการสัมผัสฝุ่นละออง สารอันตราย โดยจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพแรงงานในระยะยาว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved